

Olvasás közben

Rossz üzlet

Írta: Ignótus

Remélem, múlt vasárnap óta lecsillapodtak a fiatal urak, kiket a füttyszóig, a tombolásig, az udvariatlanságig izgatott a rendkívüliség, hogy a tudományegyetem aulájában fiatal nők gyűltek össze s beeresztésüket követelték a jogi karra, a technikai tanulmányokra, a több kenyérre.

Talán elgondolták azóta, hogy a füttly közt s aközt, amit támogasson, némi ellentmondásba estek.

Mert vagy alsóbbrendű lény a nő, kinek nem szabad kenyérért versenyt futnia a férfival s meg kell elégednie azzal, hogy szerelem fejében eltartsák (már akit eltartanak, mert a csunya nőnek ilyenformán nem jutna sem szerelem, sem kenyér) — s ekkor kijár neki a kitarítottaknak járó gyengédség, elnézés és lo-vagiasság, tehát nem illik kifütyülni és lehurrogni s nem lángostorral vagy sárgalacsinnal, legfeljebb rózsával és liliom szárával szabad csak elkergetni a több kereset paradicsomából.

Vagy emberszámba veszik a nőt, akit lehet rugni, mert feltehetik, hogy visszarug — s

ekkor semmi emberi jogot nem lehet elzárni tőle, legkevésbé a kenyérre s a munkára való . . .

A nőkérdés mindenestre szociális kérdés. A nő alárendelt társadalmi rend, kitől úgy el akarják zárni, kenyérokokon, a hivatali képességet, mint valaha a zsidótól vagy a nem nemestől. S a nőnek tisztában kell azzal lennie, hogy mind a frázisok, melyeket joga és szabadsága ellen vetnek, ugyanugy frázisok, mint amiket annak idején a nemesek adózása vagy a zsidók emancipálása ellen vetettek. Kenyér-ről van szó a nők számára és tudót vagy tudatlan kenyérféltésről és kenyéririgységről azok részéről, kik főzőkanalat parancsolnak a nő kezébe vagy gyengéd báját féltik a kenyérért való tülekedéstől. Igen keserves háborúság ez, melyben jó, hogy a nők mindjárt intrádára brutalitással, valósággal kegyetlenség-gel találkoztak. Legalább láthatják, hogy nem játék, amit akarnak és nem is lesz játék elérniök. Nagyon össze kell magokat szedniök.

De, azt hiszem, lesz segítségük.

Nem éppen azokban a jóindulatu és világos eszű férfiakban, kik, mint Szász-Schwartz, Bókay és Beke, hitet tettek a nő kenyérre való joga s tanúságot a maguk elfogulatlansága mellett. Hanem éppen azokban, kik kifütyülték és lehurrogták őket. Mint

ahogy annak idején a felszabadulást követelő jobbágyok s a nemesek adófizetését követelő polgárok segítséget találtak a birtokosokban és nemesekben, kik e veszedelmes reformokat felháborodva elleneztek.

Ezek mind olyan nemesek és birtokosok valának, kik sok okkal és joggal keservesen panaszkodtak az idők járása miatt s hogy jövedelmeikből amugy sem tudnak megélni. Ez az amugy sem: ez volt a titka annak, hogy miért nem tudnak megélni. Azért nem, mert a jobbágy nem szabad, mert a parasztmunka ingyenes, mert a nemes nem fizet adót. Azok miatt az állapotok miatt nem tudtak megélni, amelyeket minden áron fenn akarnak tartani s amiknek fentartása miatt szembeszegeztek az emberséggel, a józan észszel . . .

A hét alatt, mely az ifju konzervatív urak tüntetése óta eltelt, olyikuk talán elgondolkozott, hogy tulajdonképp mi hajtotta őt a nálunk szokatlan közudvariatlanságra? Töbektől hallom, hogy kivált az ugynevezett reális pályák fiatalemberei közt dühös az elkeseredés, hogy a nők versenyét rájuk találják szabadítani. A reális pályák emberei tehát nem tagadják meg magukat: reális gondolkodásuak. Ám talán nem eléggé. A reális gondolkodás nemcsak azt látná meg, hogy: no még csak ez kéne, hogy még többen

szabaduljanak rá erre a keserves kenyere-
remre, holott még így sincs miből eltartani a
feleségemet vagy férjhez adni a leányaimat —
hanem azt is, hogy az egyetlen mód ugy a
feleségen, mint a férjen segíteni, ugy a leányt,
mint az apát gondoktól feloldani, ha a nőnek
módot és lehetőséget adnak, hogy ott szerezz
meg kenyérét, ahol tudja.

Nincs logika abban, ha a férfiak egyre
panaszkodnak az idő járásán s hogy már le-
roskadnak terheik alatt s viszont ellenzik az
egyetlen módot, mely terheiken könnyitene. A
férfi számára nem ő maga a teher, hanem az
asszony, a gyerek, a férjhez adó lány. Mi-
helyt a nő is kenyérkereső, mihelyt bizonyos
gyerekkorán túl a nőt nem kell eltartani,
megkönnyebbülnek a férfi terhei és, ugyebár,
olyan háztartást is elképzelhetni, melyben a
gyereknevelés gondián és költségén osztozik
az asszony a férfival . . . Igaz, hogy amit így
nyer a férfi a kevesebb asszonytartás vámján,
azt elveszíti a nőversenynyel meggyarapodott
nagyobb kenyérversenyrévén. De különösebb
és részletesebb számítás nélkül látatlanban
biztosra lehet venni, hogy ez az utóbbi vesz-
teség jobban megoszlik és sokkal több vállra,
tehát egy emberre kevesebb jut belőle, mint
amennyi terhet jelent ma az egyes férfira a
nőtartás, vagy, ha erre nem telik neki, a fele-
ség nélkül való élés.

Látni való, hogy minden romantika nél-

kül nézem és kell is nézni a dolgot. Akik a
nőknek bizonyos pályákra való jogositását el-
lenzik, azok elé két képet kell festeni.

Az egyik a jövő állapot, amely elkövet-
kezik, ha megnyilván a nők előtt a kenyérke-
reset minden lehetősége, egyttal rájuk is há-
rul majd a kenyérkereset kötelessége, mikor is
lassankint becstület dolga lesz számukra, hogy
maguk tartsák el magukat s ne férfi tartsa el
őket, akár házasságban, akár házasságon kívül.
A férfinak, igaz, még nehezebb lesz álláshoz
és kenyérhez jutnia, mint ma, mikor ezért
a nők nem versenyeznek. De egyfelől a több
részvevő több munkalehetőséget jelent, más-
felől a férfinak bőven elég lesz a kisebb kere-
set is, ha nőt nem kell eltartania belőle. S ha
nem kerül *minden* pénzébe, minden, még a
csók is. Csak messziről éppen hogy pedzem,
hogy a házasság is: egyfelől tisztább és köny-
nyebb lesz, ha nem kenyérszempontok szerint
lesz szükséges és igazodik — viszont a szere-
lem is tisztább és könnyebb és igazabb és hi-
vebb és zavartalanabb és természetesebb le-
hetne, ha semmi kényszerűség nem szólna
bele, még a házasságé sem — ha egyfelől
könnyebben házasodhatnának az emberek,
másfelől nem muszájna megházasodniok.

Ezt a témát nem folytatom tovább, mert
a nyugodt erkölcsi felfogás, mely nyugodt tár-
gyalásához szükséges már csak azokból a meg-
javultabb társadalmi és gazdasági állapotokból

nő majd ki, amelyek mellett argumentálnak s
amelyeknek — nem ma mondom először —
csakis a nők kötelező kenyérkeresete, tehát
előbb mindenfajta kenyérkeresetre való joga-
sultsága lehet a fundamentuma. Ellenben fes-
sük ide e kép vizsáját, a mai állapotot. S ki-
vált a mostanit, a legholnapibbat, a háboru
után valót. Kedves fiatal uraim, akik a leányo-
kat kifütyülték: mit gondolnak, ki fogja eze-
ket a kifütyült leányokat eltartani? Önök?
Gondolják meg, hány férfi esett el s fog még
elesni e háboruban. Ez mind egy-egy nőtartó-
val és eltartóval kevesebb, s ugyanannyi-
nyival több nőt jelent, akinek nincs tá-
masztéka, akinek nincs miből megélnie.
S amily igaz, hogy a kevesebb férfi is
kevesebb konkurencia, annyira igaz az is,
hogy a kevesebb részvevő kisebb termelést, te-
hát kevesebb munkaalkalmat jelent, tehát
mégis csak kisebb keresetet. S az meg különö-
sen igaz, hogy e háboruban teméntelen exisz-
tencia ment tönkre s nehezen áll majd talpra
még sok esztendeig a háboru után. Ezek, zek
a hiányzók, ezek a kiskeresetű, ezek a tönkre-
ment férfiak nem fognak nőket eltartani tudni.
Itt lesz tehát a még több nő s a még kevesebb
férfi, aki el tudja tartani. Mi lesz ezekkel a
nőkkel? Mindnyájan nem mehetnek szerelmi
pályára, már csak azért sem, mert ugyanaz az
ifjuri önértzet, mely nem türi, hogy a nő ke-
nyérben versenyezzen vele, egyttal azt is

megköveteli, hogy a szép szeme kedvéért szeressék, s nem silány érdekből. Mit gondolnak: a sok gazdátlan, kenyeretlen, ellátatlan s marakodásra s rejtekutakra s ravaszságokra utalt nő mit jelent majd a társadalom számára? A nagyságos urak s a nagyságos urfiak számára? Azt jelenti, amit egyéb poletáriátus. Minél több és nagyobb, annál több és nagyobb anarchiát, bizonytalanságot, fennakadást és rendetlenséget. Annál ököljogosabb állapotokat, — végső soron megint csak a kerestekben való megakadást. Ha rosszakarójuk volnénk, kivánnám az urfiaknak, hogy sikerüljön a nőket lerémíteniök a kenyérkeresetről s hogy majd ur korukban érezzék meg urfi koruk tulságos józanságának következéseit!

Nem jó tulságos számítónak lenni, mert ez mindig rossz számítás. Okosabb rendek, mint aminő rend gyanánt állanak ma még a férfiak a nők felett, már rég rájöttek, hogy a jog s a szabadság az az új testámentomi kenyér, melyből mentül többen részesek, annál több jut egyre. Nem lehet az ellen szólni, ha az élet komolyságát és szorongatását előre megérző fiatal emberek rideg üzleti felfogást visznek be akár az egyetem kupolája alá, akár nőkkel szemben is. De figyelmeztetni lehet őket, hogy rossz üzletemberek s rossz üzlet lenne számukra, ha sikerülne a nőket a kenyértől elzavarniök. Ráfizetnének rettenetesen.